

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

De Vicecancellario, ac Cancellariæ apostolicæ officio & literarum
expeditione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63002)

rios posuisse, quàm nouum magistratum creasse, mihi persua-
deo, & antiquorum vestigium quasi quoddam munimen-
tum imitatum fuisse. Et ij Referendarij, siue renunciatores,
locum magistrorum à libellis, siue ministrorum hodie te-
nent. Nam populares libellis supplicibus eorum postulata
principibus exponere solebant, vt Tranquillus in Augusto
sic inquit testatur. Promiscuis salutationibus admitte-
bat, & plebem tanta comitate aduentum desideria exci-
piens, vt quendam ioco corripuerit, quod sic libellum porri-
gere dubitaret, quasi Elephanto stipem. Et ab istis libellis
ministri libellorum dicebantur, qui principi in hoc negotio
subseruiebant, vt fuit Epaphroditus, quem capitali pœna
Augustus condemnauit. Et de Referendarijs latius loquitur
Lampridius in Alexandro, cuius memorabile exem-
plum offeram. Alexander enim (vt idem Lampridius nar-
rat) postmeridianis horis subscriptioni & lectioni epistola-
rum semper dedit operam, ita, vt ab epistolis, à libellis, &
à memoria semper assisterent, nonnunquam etiam si stare
per valetudinem non possent sederent, relegentibus cuncta
librarijs, & his, qui scrinium gerebant, ita, vt Alexander
sua manu adderet, si quid esset addendum, sed eius sententia,
qui disertior habebatur. Et magistrorum à libellis meminisse
etiam Iurisconsultus in l. Rescriptum, ff. de distractione pig-
norum, cum dicitur, Rescriptum est ab Imperatore libellos
agente Popiniano, id est, libellis apud Imperatorem prae-
feto. Vnde antiquum est Referendariorum officium, quamuis
& Notariorum etiam, vt in annot. ad sequentis libri caput
postremum dicemus. Nicolaus Anto. Grauatius.

**De Vicerecancellario, ac Cancellaria Apostolica &
literarum expeditione.**

C A P. IIII.

C 2

SVM-

SUMMARIVM.

- 1 Vicecancellarij apostolici officium, dignitate auctoritate, & utilitate primum est, & nu. 11.
- 2 Abbreviatorum officium tam maioris, quam minoris parci, quale sit.
- 3 Diplomatum siue bullarum expeditiones, quomodo fiant, & quis ordo seruetur.
- 4 Annata quibus soluenda est.
- 5 Bulla sit recognitio, si cum supplicatione concordet.
- 6 Cancellaria ad regentem, qua spectent, eiusq; ad officium.
- 7 Officium plumbatoris, atq; custodis describitur.
- 8 Iannizerorum siue sollicitatorum officium narratur.
- 9 Notarij cancellaria in expeditione literarum seu bullarum quid agere debeant.
- 10 Bulla a registratoribus rescribuntur, eaq; recognita in publicis libris reponuntur.
- 12 Vicecancellarius cur sic dicatur.
- 13 Bulla quare sic appelletur.

Officium cancellariae habet Cardinalem praepositum, quem a Vicecancellarium vocamus, * cuius officium nostra aetate ex communi curialium reputatione in Romana curia primum est dignitate, auctoritate & utilitate, is hodie est Alex. Cardinalis eius nominis Farnesius, diui Pauli nepos, cuius tyrocinium fuit nostrae aetatis rarissimum exemplum, cuiusque egregia iuuentutis facta quasi per transennam inspecta iam conspexerunt omnes & admi-

admirantur vniuersi. Is ratione proprii officij
 literarum expeditioni de rebus Ecclesiasticis v-
 niuersi orbis, & eorum expeditoribus præest,
 quorum maxima est turba, nempe * abbreviato 2
 rum maioris parci, (quorum munus est ex sup-
 plicis libello signato diplomata, seu literas di-
 ctare, cuius dictaturam minutam vocant) scri-
 ptorum, abbreviatorum minoris parci, sollici-
 tatorum, (quos Iannizeros vocamus) plumbato-
 rum, registratorum. Horum omnium officium
 est in ipsa literarum expeditione alicuius nego-
 cij, alij verò sunt officiales, quos in expeditioni-
 bus adire oportet, vbi subiecta materia solutio-
 nem annatæ desiderat, qui occisi sint, & meri an-
 natarum ac aliarum solutionem participantes,
 vtpote, scriptorum archiuij, Cubiculariorum,
 Scutiferorum, & Ripariorum. Ordo * autem 3
 expeditionis talis est, vbi supplex signatam, &
 registratam habet supplicationem, ipse vel sol-
 licitator curat apud abbreviatores maioris par-
 ci, minutam literarum dictari, dictatam apud
 scriptores in forma literarum conscribi, scrip-
 tam in cancellaria ad bancum scriptorum, per
 eum (quem Rescribendarium vocant) taxari, &
 vbi taxata est, alter, quem dicunt (computatorem)
 suam apponit manum, & ibidem soluitur scri-
 ptoribus taxa, & exinde alia similis apud abbre-
 uiatores minoris parci, apud quos solet semper
 aliquid de taxa, vtpote iulij quinque iuxta sub-
 iectam materiam sollicitatori remitti, & alter
 ipsotum nomen literis adscribit, idem Abbre-
 uiatores minoris parci receptis eorum pecunijs
 bullâ ad abbreviatores maioris parci remittunt,
 apud quorum bancum duo ipsorum ad hoc de-

putati nomen suum paulò inferius subscriptione abbreviatoris minoris parci adscribere solēt, hinc literæ officium sollicitatorum ipsarum literarum apostolicarum (quos Iannizeros appellant) portantur, quibus soluitur taxa certa ratione, quia si taxa sit summa triginta ducatorum, duo ducati, ac totidem caroleni de cancellaria, si verò infra, vnus tantum ducatus, & duo caroleni similes solui solent. Exinde ad alias sedes Abbreviatorum de minori parco, quas de prima visione vocant, afferuntur, vbi sollicitator soluit vnum carolenū alteri ex dictis abbreviatoribus, qui postmodum literis manum apponit, paulò inferius subscriptione scriptoris apostolici.

- 4 Quod * si materia subiecta talis sit, pro qua veniat soluenda annata, solui solet omnibus participantibus in Cancellaria residentibus pro rata eis contingente, vtpote iannizeris seu sollicitatoribus apostolicis, scriptoribus archiuji, cubicularijs, scutiferis & ripalibus portionarijs, Quibus solutionibus factis bulla vna cum supplicatione in eius ventre reposita ad abbreviatorem de parco maiori, qui minutam dictauit, reportatur. Is * collationem facit, an bulla cum supplicatione concordet, quam si reperiatur concordantem, iudicat illā talem, & pro signo iudicij bullæ nomen suum adseribit, & exinde illam cum supplicatione in ventre de banco suo proijcit in terram, de terra colligit eam custos cancellariæ saltim per famulum suum, is eandem bullam in omni eius parte respicit, an omnes officialium subscriptiones, quas subiecta materia desiderat, adsint, & eius data cum data supplica-

tionis

plicationis concordet. Demum illam ad regentem cancellariæ transmittit. Is * respicit à quo sit collationata seu iudicata, & si videbitur sibi eam alteri ex abbreviatoribus iterum collationandam & iudicandam dare, poterit pro suo arbitrio, deinde à supplicatione bullam separat, eandemque ponit ad partem, & si bulla sit gratiofa, manu sua adponit in margine eius vnum A. maiusculum à latere dextro, à sinistro verò vnum I. longum, & exinde certis lineis circuit scriptorum ac Abbreviatorum taxas in bulla descriptas, quo facto bullas ponit super certo banco, & finita cancellaria venit plumbator, * qui illas de manu regentis recipit & asportat ad officium plumbi, vbi plumbantur & cordulis alligantur. Custos autem ex eadem cancellaria de manu regentis supplicationes recipit, partibus accepto à singulis Iulio vno, restituendas, admonet tamen, quòd siue pro subiecta bullæ materia annata soluenda sit, siue non, omni casu Iannizeri * vbi bulla ad eorum bancum, vt supra peruenerit, siue eorum alter nomen suum ei adscribit paulò inferius nomine scriptoris, & si annatur, ne supplices absentes à priuatis sollicitatoribus decipiantur, hi Iannizeri tanquam publici sollicitatores pro fide sui publici officij solent adijcere hæc verba, P R O A N N A T A S O L V I T T O T. Quòd si materia non patitur annatæ solutionem, tunc ab officio Iannizeratus non requiruntur vltiores manus, de quibus supra diximus, nisi fortè sit aliqua materia, quæ consensum alicuius desideret. Tunc enim antequàm bulla ad abbreviatorè, qui illà dictauit, reportetur, & priusq̃ auscultetur & iudicetur.

- 9 Notarius* cancellariæ solet à tergo consensum adscribere, sed & bullis in officio plumbi plumbatis taxa plumbatorum adnotatur prope illam scriptoris : & bullæ sic plumbatæ in manibus collectorum plumbi consignantur, qui taxam suam à sollicitatoribus exigunt, ultra quam solent etiam certi caroleni ipsis plumbatoribus & poenitentiarijs diui Petri solui. Postmodum alter ex iannizeris ibi pro tempore existens nomē suum intra bullam, & à latere dextro adscribit, & pro fide sui publici sollicitationis officij addit. N. sollicitauit, & tantum exposuit, calculando omnem impensam in expeditione factam, adeò, ut supplices absentes non, nisi difficulter,
- 10 decipi possint. Hinc* bullæ per alterum ex scriptoribus, vel eorum famulum portantur ad registrum bullarum, ubi alia taxa similis solutæ scriptoribus solui solet, in manibus alterius registratoris ad id deputari, alteri verò registratori ad hoc quoque deputato, solet etiam solui registratura ipsarum bullarum, plus vel minus, iuxta longam seu breuem bullarum seriem. Is recepta registratura bullam registratori distribuit, qui illam in quinternis & libris publicis rescribit, & in registrum ponit, registrata cum originali auscultatur, auscultatæ verò bullæ magister officij à tergo eius suæ auscultationis fidem facit per verbum auscultata, & exinde si bulla annatæ solutionem non desideret, eadem parti sollicitanti consignari solet. quòd si pro ea soluenda sit annata, non aliàs consignatur parti, sed per registratorem, qui scripsit eam, vni ex notarijs cameræ apostolicæ similia bullarum receptori deputato presentari solet,

solet, & per sollicitatorem eidem notario solui
portio annata, quæ ad Pont. spectat. Qua soluta
idem notarius easdem bullas parti sollicitan-
ti restituit, & hæc si materia sit gratiosa, & præ-
sertim beneficialis.

A N N O T A T I O N E S.

Vicecancellarium.) In vrbe * Vicecancellarius
primorum inter omnes, (Pontificem tamen semper
excipio) locum obtinet, cum ipse sceptrum Iustitiæ
omnium virtutum regine teneat, quam Deus ad nos tran-
stulit, aut certe nobiscum communicavit, & nouis in monte
Syna testimonijs illustravit. Et veluti Iustitia inter omnes
virtutes summum gradum habet, sic decuit Vicecancella-
rium, principem locum habere. Iure ergo multis adhuc re-
tro Etis annis ex amplissimo Cardinalium ordine aliquis in
apostolica cancellaria præficitur, qui Vicecancellarius appel-
latur, & si antea priuatos viros hoc munus exercuisse, lega-
tur in ætis Lugdunensis concilij sub Nicolao Pontifice 3. ce-
lebrati. Quod ad Bonifacij 8. vsque tempora obseruatum
fuisse, ex præmio Sexti decretalium liquet. Cum Bonifa-
cius Vicecancellarium illum ad Cardinalium ordinem tran-
uerit, ut mihi Ioan. And. scribit. Sed cur * potius Vicecan-
cellarius, quam Cancellarius vocitetur, causam reddere vo-
lens Card. Zabar. cui ceteri adherent in clem. Ne Romani,
de el. & fabulam quandam narrat, scilicet, nescio quid cer-
taminis inter Pontificem & Cardinalem Cancellaria præ-
fectum superiore seculo fuisse, qui Pontifici se parem esse
contendebat, & ob id statutum, ut Vicecancellarius appel-
laretur, quod quidem somnium est, ut eruditè Comes in præ-
mio reg. Cancell. animaduertit. Nam ideò Vicecancellarius
appellatur, quia solus Pontifex in ecclesia Dei cancellarius
est. Et sicut Moses in regno & synagoga Iudeorum pro Deo
verus Cancellarius fuit, sic in ecclesia Dei solus Papa, cuius

2
I

12

& Dei unum atque idem dicitur esse consistorium, ut tra-
 dit Hostiens. in capitul. quanto; de translat. episcop. cui se
 subscribunt Guilielm. Bened. in capitul. Raynulfus, in verbo
 uxorem nomine Adalastiam, numero 205. de testament. &
 Cassaneus in Catalogo Glorie mundi in 7. part. consid. item
 7. à quibus didicit Gomes, quos tamen silentio non prete-
 riit, sicque Vice cancellarius vocitatur, quia vicem Cancellarij
 Dei, id est ipsius Pontificis gerit, veluti de Viceroge &
 similibus dici solet. Quod quidem in Cancellario Francie mi-
 nimè locum sibi vendicat, cum Rex ipse Cancellarius non
 sit, unde non immeritò si munus hoc ab initio uni demanda-
 tum fuerit, qui Cancellarius appellaretur. Cuius potestas
 primaria post regem est, ut prodiderunt Luc. à Pen. in ru-
 bri. de prefest. Prætorio, libr. 12. C. Budæus in annot. in Pan-
 dectas, Purpur. in l. 1. column. 11. de offic. eius, & Bened. &
 Cassaneus præcipitis locis, qui fusiùs de hoc officio loquun-
 tur. Et Cancellarij scribere dicuntur, qua dictione vsus est
 Flavius Vopiscus scribens, à Carino Imperatore factum esse
 præfectum vrbis unum ex Cancellarijs suis. Quod scriba-
 rum munus præcipue apud præcos auctoritatis fuit, ut ex
 vno maxime Liuii libro secundo de Gn. Matio verba fa-
 ciente dignoscere possumus, ibi. Cum militibus stipendium
 fortè daretur, & scriba cum rege sedens pari ferme ornatu
 multa ageret. Et paulò post scribam pro rege obtruncat.
 Et si Francie Cancellarius, nec non est Vicecancellarius, de
 quo loquimur, longè maius dignitatis culmen habeant, cum
 iustitiæ sceptrum teneant. Et dicitur Cancellarius, quia
 rescripta, diplomata, & privilegia, antequam sigillo mu-
 niantur, cancellat atque corrigit. De quo Polizates. Hic est
 (inquit) qui leges regni cancellat iniquas, & mandata pijs
 principis æqua facit, ut tradunt Lucas à Pen. in l. ne-
 minem, C. de decur. libr. 10. & Guilielm. Bened. citato loco
 numero 193.

B Bulla.] Qui latine pureque loquuntur, loco bullæ, di-
 plomata

plomata dicunt, sed unde * factum sit, ut hæc dictio ecclesiasticis scriptoribus tam peculiaris habeatur, arbitror illud esse in causa, quia diplomata quibusdam bullis insigniuntur. Nam insigne quoddam triumphantium ornamentum bullam fuisse satis constat, quam deinde ad conciliandæ virtutis notabiles Romanorum pueri usurpauere, ea enim prætextæ usque ad decimum septimum annum utebantur, quo tempore deposita prætexta togam virilem sumebant, ut Cicero in proœmio Lelii, & Tranquillus in Augusto meminere. Hinc anni prætextæ pro annis pueritiæ apud Plinium libro 33. & Gellium Noctium Atticarum libro 1. capitu. 23. Et erat hæc bulla (ut Macrobius scribit) rotunda, & in cordis figuram formata. De qua Persius Satyra prima,

Bullaq; succinctis laribus donata pependit.
Unde cum diplomata, ut robur habeant, atque firmitatem bullis pendentibus mimi debeat, ubi Diuorum Petri & Pauli imagines videntur, nimirum si diplomata, bullæ à dignione nomine vocentur, & ab eo, quod soliditatem firmitamentumq; præstet. Hinc bellissimè Glossator dixit in clem. 1. de iure iur. quod bulla dicitur plumbum pendens, siue sigillum aureum, vel argenteum, usque adeo, ut tunc literæ dicantur expeditæ, quando sunt plumbatæ, ut Glossæ verbis utat super regula Cancellariæ, 14. & 60. cuius opinio testimonio Alexandri comprobatur responso 115. libro 2. & pro ea multum arridet text. in capitu. licet, de crimine falsi. Unde scriptores ecclesiasticos, quos barbarè in hac dictione bulla loquutos fuisse plerique omnes criminantur, ex prædictis defendi posse existimo. Nicolaus An. Grauatius.

De officio Contradictarum, eiusq; audientia,
ac literarum expetitione.

C A P. V.

SVM-